

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 38/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimien virka- avusta poliisille annetun lain muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä marraskuuta 1997 lähettäessään hallituksen esityksen 225/1997 vp laiksi puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain muuttamisesta valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylikomisario Hannu Hannula, sisäasiainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Timo Turkki, puolustusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettua lakia. Niitä tilanteita, joissa puolustusvoimat antaa virka-apua poliisille, ehdotetaan täsmennettäväksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa tarkastellaan lakiehdotuksen 6 §:n voimankäytösäännöstä. Esityksessä katsotaan voimankäytösäännöksen muutoksen täyttävän poliisilain sää-

tämisen yhteydessä määritellyt periaatteet siitä, miten voidaan säätää poliisimiehelle kuuluvan toimivallan antamisesta poliisia avustaville henkilöille. Tämän vuoksi hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt lain soveltamisen kannalta tarkoituksenmukaisena, että perustuslakivaliokunnalle varataan tilaisuus antaa lakiehdotuksesta lausuntonsa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakiehdotuksen valtiosääntöoikeudellisen tar-

kastelun kannalta keskeinen säännös on lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentti voimakeinojen käytämisestä. Sen mukaan virka-apuosastoon kuu-

luvalla, joka suorittaa virka-aputehtävää, on oikeus poliisimiehen ohjauksessa sellaisten välttämättömien voimakeinojen käyttämiseen, joihin poliisimies hänet toimivaltansa nojalla valtuuttaa ja joita tilanne huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Säännöksen valtiosääntöoikeudellinen tarkastelu kiinnittyy siihen, missä määrin on mahdollista uskoa voimakeinojen käyttämistä muille kuin siihen koulutetuille virkamiehille.

Valiokunta on lausunnossa 1/1994 vp katsonut, että hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:stä johdettu periaate virkamiehille kuuluvasta julkisen vallan käytöstä ei ole muodostunut ehdottomaksi esteeksi uskoa julkisen vallan käyttönä pidettävää toimivaltaa rajoitetusti myös muille kuin virkamiehille, mikäli rikosoikeudellinen virkavastuu kattaa toiminnan. Valiokunta on sen sijaan suhtautunut varauksellisesti siihen, että voimakeinojen käyttömahdollisuuksia uskottaisiin perusoikeuksien suojaa koskeissa kysymyksissä muille kuin siihen koulutetuille virkamiehille (ks. PeVL 1/1994 vp, PeVL 15/1994 vp ja PeVL 8/1995 vp).

Lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentti on valiokunnan mielestä muotoiltu väljemmin kuin poliisilain 27 §:n 3 momentti, jota valiokunta arvioi sääätämisvaiheessa (PeVL 15/1994 vp). Valiokunta katsoo tuohon kannanottoonsa viitaten edellyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavalli-

sessä lainsäädäntöjärjestyksessä olevan, että 6 §:n 2 momenttia täydennetään. Siitä tulee ilmetä voimakeinojen käyttämisen poikkeuksellisuus. Niiden käytön sallittavuus on lisäksi rajattava siihen, mikä on tarpeen poliisin erittäin tärkeän ja kiireellisen virkatehtävän suorittamiseksi.

Valiokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin 6 kohtaan ja 3 §:ään. Ne merkitsevät yhtäältä virka-apumenettelyn mahdollisen alan laajentamista ja toisaalta siirtävät virka-avun pyytämisen poliisiorganisaatiolle ja sen sisällä hierarkiassa melko alhaiselle tasolle. Kun kyseessä on virka-apu, jonka antamiseen voidaan käyttää myös asevelvollisuuttaan suorittavia henkilöitä, virka-apumenettelyn alaa ei kuitenkaan voida laajentaa kuinka pitkälle tahansa.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtioväijärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä, jos valiokunnan sen 6 §:n 2 momentista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Johannes Koskinen /sd
jäs. Esko Helle /vas
Marjut Kaarilahti /kok
Juha Korkea-osa /kesk
Valto Koski /sd
Heikki Koskinen /kok
Jorma Kukkonen /sd

Osmo Kurola /kok
Johannes Leppänen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Paavo Nikula /vihr
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /va-r
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
vjäs. Jouko Jääskeläinen /skl.